

THE ESTIMATION OF THE FOOD PROVIDING CURRENT STATE AT THE NATIONAL UKRAINIAN MARKET

O. Lysenko

National University of Food Technologies

Key words:

*Food providing
State
Indicator
Food
Consumption
Expenses
domestic market
Import*

Article history:

Received 20.03.2014
Received in revised form
01.04.2014
Accepted 15.04.2014

Corresponding author:

O. Lysenko
Email:
np.nuht@ukr.net

ABSTRACT

The comparative analysis of the food providing indicators in Ukraine in 2008—2012 is carried out in the work. The object of the research is the Public statistics service data in Ukraine. The given analysis presented the following positive indicators of the country food providing according to many indicators: the growth of the diet energy value, the positive, but slow dynamics in the consumption of the main food products groups, the grain sufficiency in the state resources, the economic food availability and the food independence as for some food products. The analysis also gives the negative tendencies in the following approaches as the food consumption, the food cost differentiation as for the social groups and the import dependence coefficient growth as for one of the main food groups. The presented analysis needs the state development and carrying out of the additional actions concerning the improvement of the country food state.

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ПРОДОВОЛЬЧИМИ ТОВАРАМИ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

О.А. Лисенко

Національний університет харчових технологій

У статті проведено порівняльний аналіз показників індикаторів стану продовольчої безпеки України за 2008—2012 роки. Визначено такі позитивні показники забезпечення державою стану продовольчої безпеки за багатьма індикаторами: зростання енергетичної цінності раціону, позитивна, проте повільна динаміка у споживанні основних груп продовольчих продуктів, достатність зерна у державних ресурсах, економічна доступність продуктів харчування та продовольча незалежність за окремими продуктами. Також визначено і негативні тенденції у таких напрямках, як споживання продуктів харчування, диференціація вартості харчування за соціальними групами та зростання коефіцієнта імпортозалежності за одним з основних груп продовольства.

Ключові слова: *продовольча безпека, стан, індикатор, продукти харчування, споживання, витрати, внутрішній ринок, імпорт.*

Україна є країною з багатим агроресурсним потенціалом і обмеженими валютними засобами, тому на сучасному етапі розвитку економіки держава повинна дбати та захищати свої інтереси, до яких відноситься і забезпеченість продовольчої безпеки. Як зауважує О.І.Гойчук, продовольча безпека для країни полягає в гарантованій здатності держави на принципах самозабезпечення базовими продуктами та їх економічної і фізичної доступності, незалежно від зовнішніх і внутрішніх умов, задовольняти потреби населення продуктами харчування в необхідних обсягах, асортименті і якості на рівні, який забезпечує здоров'я та розвиток кожної людини [1, с. 62].

Серед показників, які дозволяють оцінити стан продовольчої безпеки, найбільш важливими насамперед є фізична доступність продовольства, тобто наявність продуктів харчування на всій території країни в кожний момент часу і в необхідному асортименті, та економічна доступність продовольства, яка складається з того, що рівень доходів, незалежно від соціального статусу та місця проживання людини, дозволяє їй купувати продукти харчування на мінімальному рівні споживання [2, с. 42].

У березні 2007 р. затверджена Методика розрахунку рівня економічної безпеки України, в якій визначені оптимальні значення індикаторів, у межах яких створюються найбільш сприятливі умови для відтворюваних процесів в економіці. В грудні 2007 р. Кабінетом Міністрів України затверджена Методика визначення основних індикаторів продовольчої безпеки, відповідно до яких можна провести оцінку стану продовольчої безпеки України (табл. 1).

Таблиця 1. Індикатори і порогові значення індикаторів стану продовольчої безпеки України

№ з/п	Індикатор, одиниця виміру	Порогові значення
1	Добова енергетична цінність раціону людини, тис. ккал	не менше 2,5
1.1	Споживання продукції тваринного походження, % до раціону	не менше 55
2	Достатність споживання окремого продукту	
2.1	Споживання м'яса і м'ясопродуктів (за міс./особа), кг	не менше 6,9
2.2	Споживання молока і молочних продуктів (за міс./особа), кг	не менше 31,7
2.3	Споживання яєць (за міс./особа), шт.	не менше 24
2.4	Споживання риби і рибопродуктів (за міс./особа), кг	не менше 1,7
2.5	Споживання цукру (за міс./особа), кг	не менше 3,2
2.6	Споживання олії та інших рослинних жирів (за міс./особа), кг	не менше 1,1
2.7	Споживання картоплі (за міс./особа), кг	не менше 10,3
2.8	Споживання овочів і баштанних (за міс./особа), кг	не менше 13,4
2.9	Споживання фруктів, ягід, горіхів і винограду (без переробки на вино) (за міс./особа), кг	не менше 7,5
2.10	Споживання хлібу і хлібопродуктів (за міс./особа), кг	не менше 8,4
3	Достатність запасів зерна у державних ресурсах, % від річного споживання (з урахуванням обсягу зерна у державному матеріальному резерві)	не менше 17 (20)
3.1	Виробництво зерна на одну особу за рік, т	не менше 0,8
4	Економічна доступність продуктів харчування, %	не більше 60
5	Диференціація вартості харчування за соціальними групами	
6	Ємність внутрішнього ринку окремих продуктів, нат. пок.	
7	Продовольча незалежність за окремим продуктом, %	не більше 30

Згідно з індикаторами, наведеними в табл. 1, можна зробити висновки про сучасний стан продовольчої безпеки в Україні, а також виробити рекомендації щодо подальшого поліпшення стану за окремими індикаторами.

За першим індикатором (добова енергетична цінність раціону людини у 2008—2012 рр.), згідно з даними Державної служби статистики України [4], спостерігались дуже повільні тенденції в зміні калорійності середньодобового споживання продуктів харчування населенням України у розрахунку на одну особу. Так, у 2008 р. середньодобова поживність раціону перевищувала граничний критерій на 19,92 %, у 2009 р. середньодобова поживність раціону знизилася порівняно з 2008 р. на 2,08 %, у 2010 р. зниження склало ще 0,52 %, проте, починаючи з 2010 р., почалося повільне збільшення: у 2010 р. — на 0,72 % порівняно з 2009 р. і у 2012 р. — на 0,12 % порівняно з 2011 р., однак рівня 2008 р. ще не досягнуто (відставання склало 1,76 %). За роки незалежності України середньодобова поживність раціону населення перевищувала граничний індикатор в межах від 17,32 % до 20 % (для порівняння у 1990 р. добова енергетична цінність раціону пересічного українця перевищувала індикатор на 43,88 %).

Стосовно споживання різних видів продукції, то українці за всі роки, починаючи з 1990 р., вважали за краще споживати продукцію рослинного походження. Продукція тваринного походження складала тільки половину встановленого значення граничного критерію (від 26,85 % у 2008 р. до 28,57 % у 2012 р.), хоча останніми роками спостерігається така ж повільна тенденція до зростання складової продукції тваринного походження в добовому раціоні українців (у 2012 р. частка збільшилася на 4,58 % порівняно з 2011 р.).

За другим індикатором (достатності споживання окремого продукту) розглянемо дані, які зведені в табл. 2.

Таблиця 2. Споживання продуктів харчування в домогосподарствах (у перерахунку в первинний продукт) у середньому за місяць у розрахунку на одну особу, кг

Види продуктів харчування	Порогові значення	2008	2009	2010	2011	2012
М'ясо і м'ясопродукти	6,9	5,1	4,8	5,1	5,1	5,1
Молоко і молочні продукти	31,7	22,6	19,8	19,1	18,9	19,6
Яйця, шт.	24	20	20	20	20	20
Риба і рибопродукти	1,7	2,1	1,8	1,8	1,7	1,7
Цукор	3,2	3,4	3,2	3,0	3,1	3,1
Олія та інші рослинні жири	1,1	1,8	1,9	1,8	1,8	1,8
Картопля	10,3	8,4	8,0	7,6	7,7	7,6
Овочі та баштанні	13,4	9,3	10,1	9,5	10,1	10,2
Фрукти, ягоди, горіхи, виноград	7,5	3,7	3,6	3,7	3,7	3,8
Хліб і хлібні продукти	8,4	9,6	9,3	9,3	9,2	9,1

Згідно з даними табл. 2, протягом 2008—2012 рр. практично за всіма видами продуктів харчування споживання знаходиться нижче за граничні значення індикаторів, за винятком споживання таких продуктів, як олія та інші рослинні жири (від 54,5 % до 72,7 % вище за показники індикатора); хліб і хлібні продук-

ти (від 14,3 % у 2008 р. до 8,3 % у 2012 р.), риба та рибопродукти (від 23,5 % у 2008 р. до мінімального рівня у 2011—2012 рр.). Необхідно відмітити, що за останніми двома видами продукції харчування спостерігається тенденція до зниження споживання за останні п'ять років. Отже, дані показують, що фактичне споживання тільки трьох продовольчих груп («хліб і хлібопродукти», «олія та інші рослинні жири» та «риба та рибопродукти») перевищувало порогові значення індикаторів, що є свідченням незбалансованості харчування населення, яке намагається забезпечити власні енергетичні потреби за рахунок більш економічно доступних продуктів.

За усіма іншими видами продовольчої продукції спостерігається помітне відставання фактичного споживання від порогових показників індикаторів, проте у 2012 р. за деякими з них ситуація покращилася порівняно з попередніми роками:

- споживання молока і молокопродуктів після чотирирічного падіння збільшилося на 3,7 % або на 0,7 кг на особу на місяць, що обумовлено зростанням вітчизняного виробництва молокосиrowини, хоча і не досягло рівня споживання 2008 р., в якому населення споживало на 15,3 % більше, але при цьому споживання складало не більше двох третин від норми споживання;

- в споживанні овочів і баштанних спостерігалась позитивна тенденція до збільшення у 2011—2012 рр., після падіння у 2010 р. порівняно з 2009 р. на 5,9 %, у 2012 р. збільшення склало 1 %, проте воно не досягає мінімального рівня індикатора на 23,9 %;

- у 2012 р. збереглася позитивна тенденція до поступового збільшення споживання українцями плодово-ягідної продукції (зростання склало 2,7 % порівняно з 2008, 2010-2011 рр.), проте складає практично половину від норми споживання;

- стабільним, але недостатнім (на дві третини від необхідного рівня) залишається споживання м'яса і м'ясопродуктів, крім 2009 р., в якому споживання даного виду продукції знизилося на 6,3 %, що є результатом світової кризи і погіршенням фінансового стану населення країни. Така ж ситуація склалась із споживанням яєць — на 16,7 % менше, ніж вимагається за мінімальним значенням індикатора;

- у споживанні цукру з'явилися тенденції до зниження, при цьому у 2008 р. населення України споживало даний продукт більше за мінімальне порогове значення на 6,3 %, а у 2012 р. стало споживати його менше на 3,2 %, що є негативним для даного індикатора продовольчої безпеки;

- картопля виявилась єдиним продуктом, який українці споживають недостатньо: у 2008 р. — 81,5 % від норми споживання, а у 2012 р. — 73,8 %.

За третім індикатором, який характеризує стан продовольчої безпеки з боку достатності виробництва та запасів зерна у державних ресурсах (табл. 3), то за даними Державної служби статистики України та згідно з Постановою Кабінету Міністрів «Про затвердження обсягів формування державного інтервенційного фонду...», протягом періоду, що розглядається, виробництво зерна на одну особу перевищувало мінімальний рівень індикатора на 44 % у 2008 р., на 25 % — у 2009 р., на 7 % — у 2010 р. (найменше значення), на 55 % — у 2011 р. та 26,8 % — у 2012 році.

Таблиця 3. Аналіз виробництва і запасів зерна у 2008—2012 роках

Показники	2008	2009	2010	2011	2012
Фонд споживання, тис. т	7021	6860	6808	6730	6653
Обсяг формування державного інтервенційного фонду, тис. т	—	1536,3	1306,3	2000	1680
Індикатор достатності, %	—	22,4	19,2	29,7	25,3
Виробництво зерна на одну особу за рік, т	1,152	0,999	0,856	1,242	1,014

За даними табл. 3, виробництво зерна в Україні було достатнім, що підтверджується індикатором достатності запасів зерна у державному інтервенційному фонді, який у 2009—2012 рр. перевищував мінімальний поріг на 17 %, а з урахуванням обсягу зерна у державному матеріальному резерві заданий індикатор достатності був перевищений у 2009, 2011—2012 роках. Таким чином, за індикатором достатності запасів зерна продовольчий стан країни є стабільним.

Протягом розглянутого періоду Аграрний фонд здійснював реалізацію продовольчого зерна, а також борошна за фіксованими цінами, хлібопекарським підприємствам для виробництва ними хліба масового асортименту. Товарні інтервенції на внутрішньому ринку дозволили уповільнити зростання цін на хліб масових сортів за рахунок сировинного фактора, що підтверджується даними Державної служби статистики України. У 2010—2012 рр. відбувалося в середньому зростання цін на продовольчу пшеницю: у 2010 р. — на 37,2 %; у 2011 р. — на 22,8 %; у 2012 р. — на 16,3 % порівняно з попередніми роками, але зростання індексу споживчих цін на хліб відбувалося більш повільними темпами і склало у 2010 р. — 113,9 %, у 2011 р. — 110,2 %, у 2012 р. — 102,7 %.

Четвертий індикатор продовольчої безпеки (економічна доступність продуктів харчування) визначається за допомогою сукупних витрат домогосподарств на харчування (табл. 4).

За даними табл. 4, протягом 2009—2012 рр. відбувалося постійне зростання витрат на харчування, проте воно мало спадний характер. Так, у 2010 р. збільшення склало 15,07 % порівняно з 2009 р.; у 2011 р. — 23,63 % порівняно з 2010 р., а у 2012 р. — тільки 1,64 % порівняно з 2011 р., що пояснюється стабілізацією цін на продукти харчування у 2012 р. та поступовим зменшенням, починаючи з 2010 р., частки грошових витрат, що виділяли домогосподарства на харчування (включаючи харчування поза домом). У 2011 р. зменшення склало 0,4 %, а у 2012 р. — вже 1,1 % порівняно з попередніми періодами.

Таблиця 4. Структура витрат домогосподарств на харчування (включаючи харчування поза домом) у 2009—2012 рр.

Показники	У грошовому еквіваленті, грн.				У % до загальних грошових витрат			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Витрати на харчування	1291	1485,6	1836,69	1866,74	53,4	53,5	53,1	52
У тому числі:	У грошовому еквіваленті, грн.				У % до грошових витрат на харчування			

Показники	У грошовому еквіваленті, грн.				У % до загальних грошових витрат			
	М'ясо та м'ясопродукти	278,9	308,3	335,35	372,77	23,2	22,3	21,5
Хліб і хлібопродукти	181,9	205,97	241,34	241,38	15,1	14,8	15,5	15
Молоко та молочні продукти	136,57	172,87	200,1	214,31	11,4	12,5	12,9	13,3

У 2009—2012 рр. спостерігалась не дуже стабільна ситуація з витратами на основі продукти харчування: домогосподарства постійно збільшували витрати тільки на молоко та молочні продукти (за 4 роки зростання склало 1,9 % від загальних витрат або більше, ніж на половину у грошовому еквіваленті); незважаючи на постійне зростання витрат на м'ясо та м'ясопродукти (у 2012 р. у грошовому еквіваленті збільшення склало 33,7 %), у 2009—2011 рр. домогосподарства все менше і менше виділяли коштів на даний вид продукту. За цей період зменшення склало 1,7 %, проте у 2012 р. відбулося зростання на 1,6 %, досягши таким чином практично рівня 2009 року.

Рівень споживання першого основного продукту (хліба та хлібопродуктів) пояснюється коливанням цін на цей продукт, проте зміни були невеликі і в середньому на даний продукт виділялось не більше шостої частини витрат на харчування.

У 2010 р. домогосподарства всіх регіонів витрачали на продукти харчування до встановленого граничного критерію для цього індикатора (60 %), у 2011 р. пороговий рівень перевищили такі регіони: Одеська (на 2,3 %), Донецька (59,9 %) та Херсонська (59,3 %). У 2012 р. домогосподарства Одеської області витрачали на продукти харчування на межі порогового рівня (59,9 %), знизивши їх порівняно з попереднім роком на 3,4 %. Також на 0,1 % знизили свої витрати на харчування домогосподарства в Херсонській області (59,2 %) та в Донецькій — на 2,3 % (57,6 %) [8, с. 125], що свідчить про позитивну динаміку щодо розподілу витрат на харчування.

П'ятий індикатор (диференціація вартості харчування за соціальними групами) дозволяє визначити міру розподілу витрат між групами домогосподарств з найменшими (I квінтіль) та найбільшими (V квінтіль) доходами (рис. 1).

Дані, наведені на рис. 1, дозволяють стверджувати, що за 2008—2012 рр. 20 % домогосподарств найбільш забезпечених верств населення мали нестійку, але позитивну динаміку до збільшення своїх витрат на продовольчі товари. Аналогічну картину можна спостерігати і в групі з найменшими доходами, проте у 2011 р. 20 % домогосподарств найменш забезпечених верств населення, на відміну від V групи, знизили свої витрати на продовольчі товари на 5 % порівняно з 2010 р. і зберегли їх на тому ж рівні у 2012 році.

Коефіцієнт диференціації вартості харчування за соціальними групами мав виважену динаміку: поступово знижуючись у 2008—2010 рр. (з 1,45 до 1,28) і

скорочуючи таким чином диференціацію соціальних груп за показником продовольчих витрат, у 2011р. він знов збільшився практично на третину і зберіг своє значення у 2012 р. завдяки практично незмінним порівняно з 2011 р. витратам на продовольчі товари.

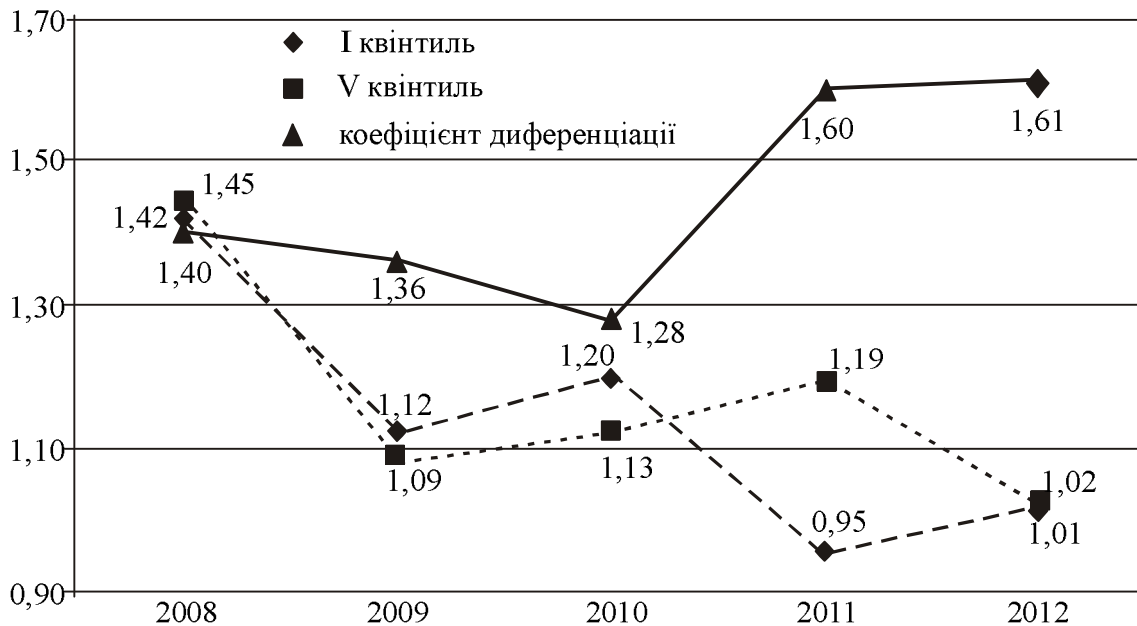

Рис. 1 Динаміка витрат соціальних груп за показником продовольчих товарів у 2008—2012 роках

Показовим у 2010—2012 рр. є зменшення чисельності осіб у I квінтілі (з 14,3 млн. осіб у 2010 р. до 9,5 млн. осіб у 2012 р.), у V квінтілі у 2010 р. було 8,8 млн. осіб, у 2011 р. чисельність зменшилася до 8,17 млн. осіб, тобто на 7,16 %, а у 2012 р. вона знов стала зростати, збільшившись порівняно з 2011. р на 0,5 %. Отже, при зростанні коефіцієнта диференціації зазначених соціальних груп складається позитивна тенденція до перерозподілу чисельності населення в цих групах: випереджаючими темпами відбувається зменшення групи з найменшими доходами та повільними темпами збільшується група з найбільшими доходами.

За шостим індикатором (ємність внутрішнього ринку окремих продуктів) складають баланси попиту та пропозиції (рис. 2), що дозволяє визначити продовольчу незалежність за окремим продуктом, який є сьомим індикатором продовольчої безпеки.

Як показують дані, наведені на рис. 2, постійне зменшення ємності внутрішнього ринку відбувається практично за всіма основними продуктами харчування за рахунок зменшення середньодушового споживання та скорочення чисельності населення. Постійно, хоч і незначно, зменшується ємність ринку за такою групою продовольства, як «хліб та хлібопродукти» порівняно з попередніми роками. Відбулося зростання споживчого попиту на той вид продовольства, споживання якого найбільше відстає від раціональних норм: молоко та молочні продукти (3,25 %) і який у 2009 р. мав найбільше падіння у попиті (– 12,58 %) порівняно з 2008 року. На жаль, така група продовольства, як «м'ясо та м'ясопродукти» мала найбільший попит у 2010 р., який зріс порівняно з 2009 р. на 6,02 %, але в усі наступні роки відбувається поступове зменшення ємності ринку за даною групою.

Задоволення потреб населення у продовольстві в межах його купівельної спроможності у 2008—2012 рр. здійснювалося, в основному, за рахунок продукції вітчизняного виробництва. За даними Державної служби статистики України, найбільш імпортозалежними є такі групи продовольства, як «плоди, ягоди та виноград», а також «риба і рибопродукти» (рис. 3). Частка імпорту за цими групами у загальному споживанні є вищою за 30 %, що є пороговим критерієм цього індикатора.

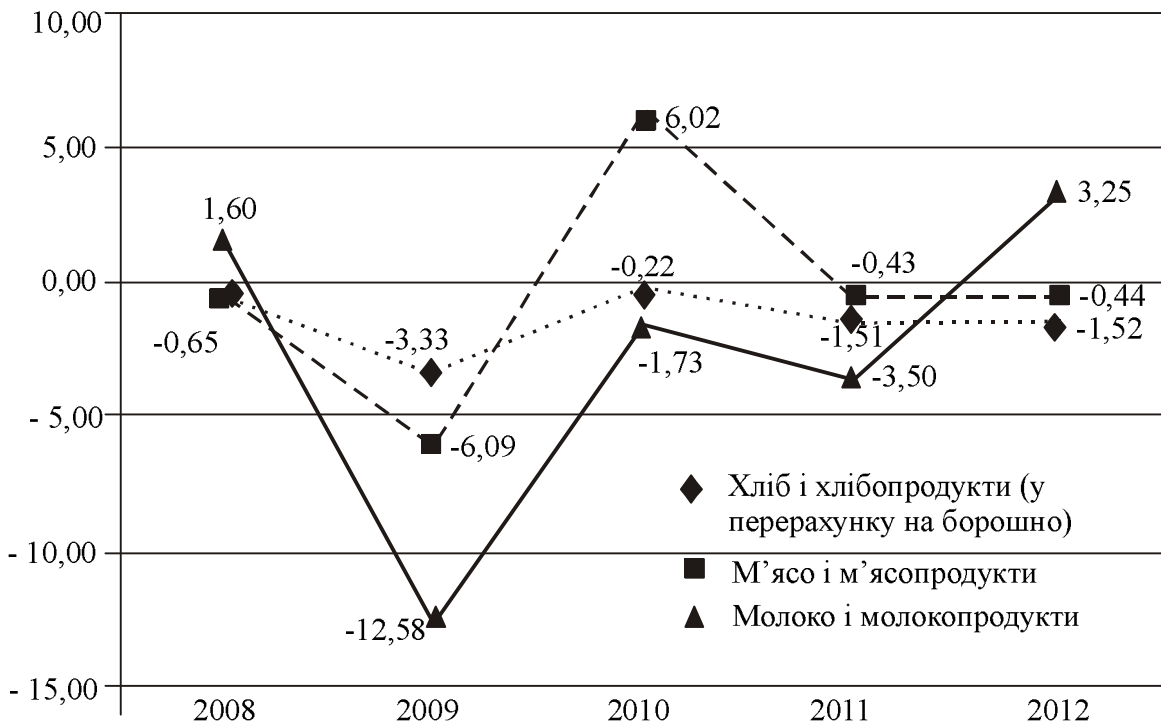

Рис. 2 Динаміка зміни ємності внутрішнього ринку за основними продуктами харчування у 2008—2012 рр. відповідно до попереднього року

Дані групи продовольчих товарів мають сталу питому вагу на внутрішньому ринку України — майже 50 %. Слід зауважити, що основну частину імпорту плодово-ягідної продукції складають екзотичні види фруктів (цитрусові, банани, фініки, ананаси тощо), питома вага яких у загальному обсязі імпорту плодово-ягідної продукції протягом періоду, що розглядається, становила більше 65 %.

Частка імпорту риби і рибопродуктів у внутрішньому споживанні змінювалася відповідно до змін споживчого попиту на таку продукцію та змін споживчих цін на неї.

До цієї групи у 2008р. та 2010 р. приєднувалася група "олія рослинна всіх видів", проте значний відсоток імпорту за цією групою (більше 99 %) обумовлений ввезенням тропічних олій, які не виробляються в Україні (пальмова, кокосова олії тощо), але широко використовуються при виробництві продовольчих і непродовольчих товарів вітчизняними підприємствами. Таким чином, внутрішній попит на олію соняшникову повністю забезпечувався за рахунок власного виробництва.

Незважаючи на поступове падіння питомої ваги в імпорті м'яса та м'ясопродуктів протягом 2008—2011 р., у 2012 р. відбулося її зростання на 6,93 %. Це пояснюється тим, що українські сільгоспвиробники не змогли

задовольнити споживчий попит на даний вид продовольства, а також більш високими темпами зростання індексу цін виробників промислової продукції (112,5 %) на відміну від споживчих цін (107,4 %).

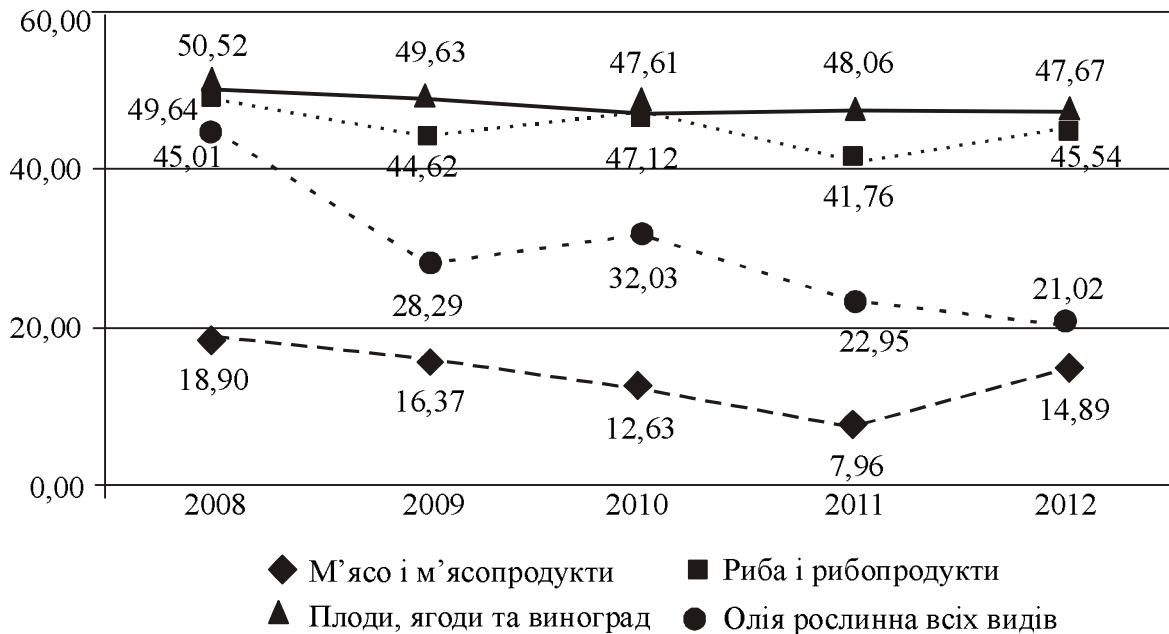

Рис. 3 Імпортозалежність за групами продовольства у 2008—2012 рр., %

Необхідно відмітити, що позитивним моментом у 2012 р. стало зменшення частки імпорту у внутрішньому споживанні цукру у 30 разів порівняно з 2010 р. та 25,5 раза порівняно з 2011 р., що обумовлено достатнім наповненням внутрішнього ринку буряковим цукром вітчизняного виробництва.

Отже, проведений аналіз стану продовольчої безпеки України у 2008—2012 рр. дозволяє стверджувати, що протягом останніх п'яти років відбулося покращення за такими індикаторами:

- незважаючи на нестабільну динаміку зміни середньодобової калорійності раціону населення країни у 2008—2012 рр., добова енергетична цінність раціону пересічного українця перевищувала граничний критерій, хоча в раціоні переважають продукти рослинного походження;

- після падіння протягом 2008—2011 рр., намітилася позитивна динаміка у споживанні таких груп продовольчих продуктів, як «молоко та молочні продукти», «фрукти, ягоди, горіхи і виноград» і «овочі та баштанні»;

- виробництво зерна на одну особу перевищувало мінімальний рівень індикатора (від 7 % у 2010 р. до 55 % у 2011 р.), також було забезпечене формування державного інтервенційного фонду продовольчого зерна відповідно до положення Закону України "Про державну підтримку сільського господарства України";

- поліпшився рівень доступності продуктів харчування для населення країни: витрати на харчування поступово знижувалися з 53,5 % у 2010 р. до 52 % у 2012р., проте збільшилася частка витрат на основну групу продуктів харчування «м'ясо та м'ясопродукти», в основному, за рахунок підвищення споживчих цін, також постійно збільшувалася частка витрат на групу продуктів «молоко та молочні продукти» завдяки збільшенню її споживання;

- задоволення потреб населення у продовольстві відбувалося за рахунок продукції вітчизняного виробництва за переважною більшістю груп продуктів харчування, окрім таких видів, як «риба та рибопродукти», «плоди, ягоди та виноград» і «олія рослинна всіх видів», але до останніх двох груп продовольчих товарів включаються нетрадиційні для вирощування на Україні рослини.

Слід зауважити, що негативним для продовольчого стану країни за індикатором достатності споживання окремого продукту є те, що з 10 груп продуктів тільки три групи українці споживають вище за мінімальний рівень. За 2010—2012 рр. населення стало менше споживати цукор, що спричинило зниження споживання даного продукту до мінімального рівня. Також скорочення диференціації соціальних груп за показником продовольчих витрат спостерігалось лише у 2008—2010 рр., у 2011—2012 рр. вона зросла. З'явилась негативна тенденція до підвищення коефіцієнта імпортозалежності за групою продовольства «м'ясо та м'ясопродукти»: відбулося зростання майже у 2 рази.

Висновки

Отже, для поліпшення стану продовольчої безпеки держави необхідно створити умови для активного розвитку сільського господарства та переробної промисловості, що дозволить забезпечити задоволення потреб громадян України в життєво важливих продуктах харчування незалежно від зміни зовнішніх факторів. Також необхідно сформуванню сукупний платоспроможний попит населення та місткість внутрішнього продовольчого ринку, які відповідали хоча б мінімально необхідному обсягу виробництва продовольства та мінімальному рівню споживання.

Література

1. *Гойчук О.І.* Продовольча безпека: Монографія / О.І. Гойчук. — Житомир: Полісся, 2004. — 348 с.
2. *Вишневська Н.М.* Основні проблеми продовольчої безпеки та шляхи їх розв'язання [Електронний ресурс] / Н.М. Вишневська. — Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com>
3. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України / Наказ від 02.03.2007 №60 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
4. *Звіт про стан продовольчої безпеки України у 2012 р.* [Електронний ресурс] / Інформаційно-аналітичні матеріали // Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. — Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
5. *Споживання продуктів харчування в домогосподарствах (1999—2012)* [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної служби статистики України. — 31.07.2013. — Режим доступу: сайт <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. *Сільське господарство України за 2011 рік: статистичний збірник* / За ред. Н.С. Власенко, Відп. за вип. О.М. Прокопенко. — К.: Державна служба статистики України, 2012. — 376 с.

7. *Витрати і ресурси домогосподарств України у 2012 році* (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України): Статистичний збірник / Відп. за вип. І.І. Осипова. — К.: Державна служба статистики України, 2013. — Ч. I. — 377 с.

8. *Витрати і ресурси домогосподарств України у 2011 році* (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України): Статистичний збірник / Відп. за вип. І.І. Осипова. — К.: Державна служба статистики України, 2012. — Ч. I. — 368 с.

9. *Витрати і ресурси домогосподарств України у 2010 році* (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України): Статистичний збірник / Відп. за вип. І.І. Осипова. — К.: Державна служба статистики України, 2011. — Ч. I. — 368 с.

10. *Статистичний щорічник України за 2011 рік* / За ред. О.Г. Осауленка, Відп. за вип. О.Е. Остапчук. — К.: ТОВ «Август Трейд», 2012. — 559 с.

11. *Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу* [Електронний ресурс] / Зовнішньоекономічна діяльність // Офіційний сайт Державної служби статистики України. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

ОЦЕНКА СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ ОБЕСПЕЧЕННОСТИ ПРОДОВОЛЬСТВЕННЫХ ТОВАРОВ НА ВНУТРЕННЕМ РЫНКЕ УКРАИНЫ

О.А. Лысенко

Национальный университет пищевых технологий

В статье проведен сравнительный анализ показателей индикаторов продовольственной безопасности Украины за 2008—2012 годы. Определены следующие положительные показатели обеспечения государством состояния продовольственной безопасности по многим индикаторам: рост энергетической ценности рациона, положительная, однако медленная динамика в потреблении основных групп продовольственных продуктов, достаточность зерна в государственных ресурсах, экономическая доступность продуктов питания и продовольственная независимость по отдельным продуктам. Также определены и отрицательные тенденции в таких направлениях, как потребление продуктов питания, дифференциация стоимости питания по социальным группам и роста коэффициента импортозависимости по одному из основных групп продовольствия.

Ключевые слова: *продовольственная безопасность, состояние, индикатор, продукты питания, потребление, расходы, внутренний рынок, импорт.*